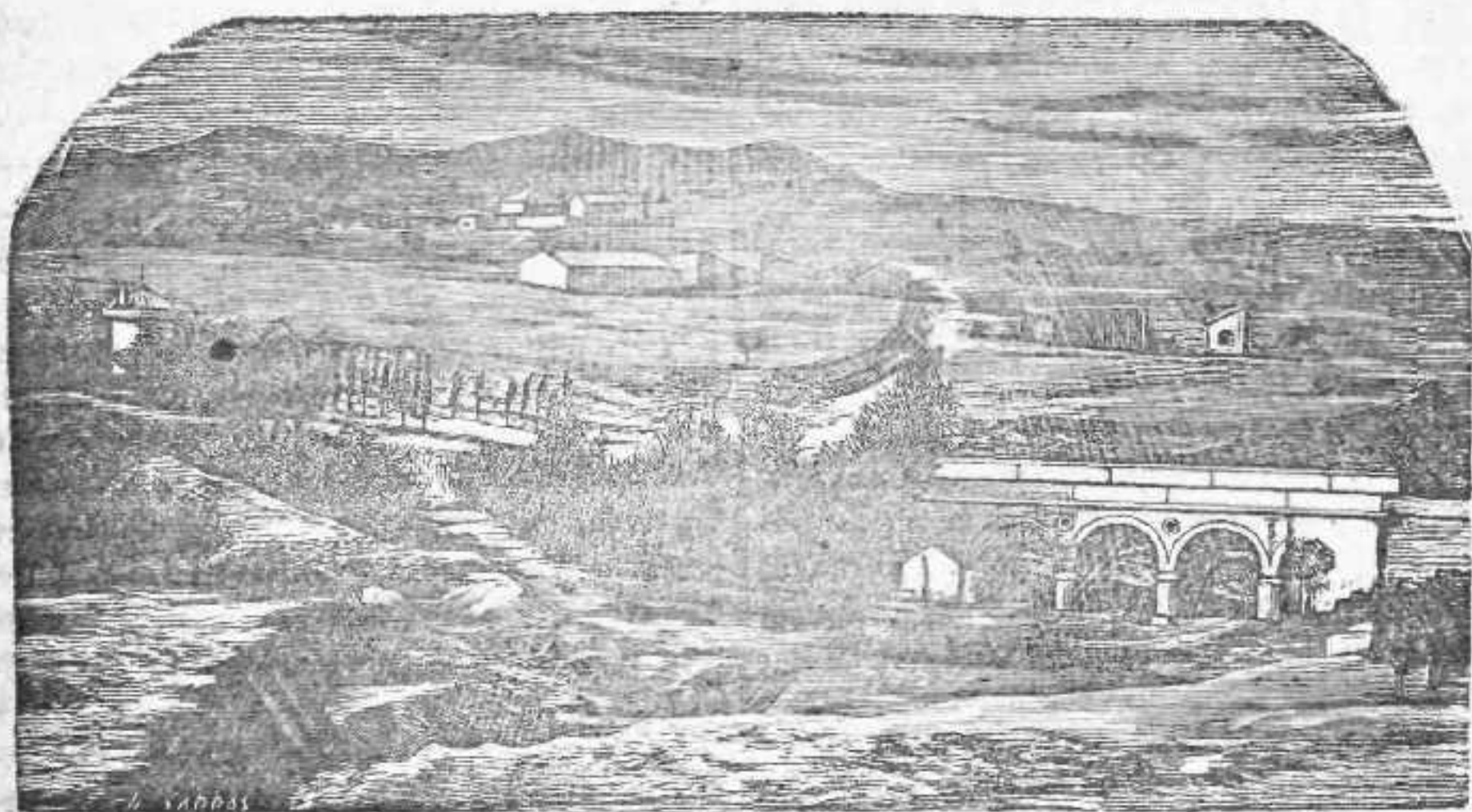

ΕΤΟΣ Δ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, 30 Σεπτεμβρίου 1871.

ΦΥΛΛ. Γ'.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΟΤΕΧΝΑΙ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΗΝΙΑΤΗΣ.

Ἐν τῇ γιγαντιαίᾳ πάλῃ, ἣν ἐπὶ τέσσα ἔτη καὶ μεθ' ἡρώικῃς καρτεροφυχίαις ἐπάλαισεν ἡ Ἑλλὰς ἐναντίον τῶν πρὸς ὄλεθρον αὐτῆς, ὑπὸ τῆς ὀθωμανικῆς σημαίας συνησιωμένων Μουσουλμάνων τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, ἀπέδειξεν ὅτι διετήρησεν ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς σκληροτάταις δοκιμασίαις τὸ αἶσθημα τοῦ ἰδανικοῦ. Οἱ δημοτικοὶ ποιηταὶ ἐρεῦρον φθόγους ἀρρενωποὺς ἀνταξίους τῶν τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ Μοῦσα ἠπίστατο νὰ θρηνῇ ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν μαρτύρων μετὰ τῶν παθητικῶν φθόγων, οὓς ἡ θλίψις ἐνέπνεε τῷ στερηθέντι τοῦ Ἑκτοῦς τοῦ γηραιῷ Ηριάνῳ. Ἐπειδὴ πάντα τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα κέκτονται τὸ μυστήριον νὰ ἐκδηλῶνται ἐν μέσῳ τῶν σκληροτάτων δοκιμασιῶν, καθὰ μαρτυροῦσιν οἱ στίχοι τοῦ **André Chénier**, εἰς ὃν ἀπεκάλυψεν, ὡς φαίνεται ἡ ἑλληνὶς μήτηρ τοῦ τῷ πνεύματι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸν φοβερὸν τῶν μαχῶν ἀλλαλαγμὸν ἀνεμινγνύοντο τρυφερώτατοι φθόγοι, πλείονες δὲ ποιηταὶ ἀνεστέναζον ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ῥοδοδάφνων, ἐνῶ εἰς τὸ ἀπέναντι ὁρὸς ἀντήχουν αἱ κραυγαὶ τῶν μαχομένων.

Καίπερ ἐν παντὶ χρόνῳ δύναται τὸ αἶσθημα

τοῦ ἰδανικοῦ ν' ἀποκαλύπτεται κατὰ τινα τρόπον εἰς τὰς εὐγενεῖς οὐλὰς, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων οὐδέποτε ἐκλείπει, οὐχ ἥττον αἱ ὠραῖαι τέχναι καθυποβάλλονται εἰς ὁροὺς μὴ ἐπιτρέποντας αὐταῖς ν' ἀναπτυχθῶσιν ἐν κοινωνίαις ἐντελῶς ἀνατετραμμέναις. Βεβαίως αἱ τέχναι δὲν χρῆζονται τῆς ἀπολύτου ἡρεμίας ἐνός τετριμμένου πολιτισμοῦ. Ἀπεναντίας ἀνεπτύχθησαν αὐταὶ πολὺ τελειώτερον ἐν ταῖς συνταραττομέναις πολιτείαις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ἐν ταῖς ταρχωδεστέταις ἰσοπολιτείαις τῆς μεσαιωνικῆς Ἰταλίας ἢ ἐν τοῖς νεωτέροις φιλησύχαις κράτεσι, τοῖς ὑπὸ τὸ εἶδος ἐκείνο τῆς κυβερνήσεως διατελοῦσιν, ὅπερ Πλουτοκρατίαν λίαν εὐστόχως ἀποκαλεῖ ὁ λόρδος Ἰωάννης Ρῶσσελ. Ἀλλ' ἐὰν ἀφ' ἐνός ὁ ἄγαν μονότονος καὶ μεμετρημένος βίος εἶναι θανατηφόρος διὰ τὰς τέχνας, ἡ ὑπερβολικὴ ἀφ' ἑτέρου συντάραξις δὲν εἶναι ἥττον ἐπιβλαβής. Ἀφ' οὗ αὐταὶ σχεδὸν ἐξηφανίσθησαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἦτο δυνατόν νὰ ὑφίστανται ἐν τῷ φοβερῷ τούτῳ κλύδωνι διχρκοῦντος τοῦ ὁποίου ἐτίθετο διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐπὶ τῶν πεδίων τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, τὸ φοβερὸν πρόβλημα εἶναι — ἢ μὴ εἶναι ; »

Ὅταν ἡ «μήτηρ τῶν τεχνῶν», (1) ἀπαλλα-

(1) Alfred de Musset,

γεῖσα τῆς σιδηρᾶς πιέσεως τῶν βροδάρων, ἡδυνήθη ν' ἀναπνεύσῃ, ἡ γλυπτικὴ ἔδωκε τὸ πρῶτον σημειᾶ τινὰ ζωῆς. Καίτοι ἐρημωθείσα ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν καὶ λαφυραγωγηθεῖσα ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, δὲν ἡδυνήθη ἡ Ἑλλάς νὰ διατηρήσῃ ἢ ἐλάχιστον μέρος τῶν ἀριστουργημάτων, ἅτινα ἀφθόνως παρήγαγεν, ὑπολείπονται οὐχ ἥττον ἐν τοῖς τεῖχεσι τῶν Ἀθηνῶν ἱκανὰ ὥπως ἐμπνεύσωσι τοῖς γλύπταις τὴν ιδέαν τῆς διὰ τοῦ θαυμασίου παντελικοῦ μαρμάρου ἀπομιμήσεως τῶν ἀπαραμίλλων τούτων καλλιτεχνημάτων. Ἀπεναντίας, τὰ ἐνδοξα τῆς ζωγραφικῆς ἔργα ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους, ἡ σπουδὴ τῆς ζωγραφικῆς μετέπεσεν εἰς ἀχρησίαν καὶ οἱ ξένοι ἀνελάμβανον ὡς μονοπώλιον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὀλιγίστων ἔργων, ἅτινα ἐγίνοντο, καὶ τοῦτο σπανιώτατα, διὰ τὸν τόπον. Οἱ πολῖται, πτωχύναντες ἐκ τοῦ ἀνηλεοῦς πολέμου, δὲν ἡδύναντο νὰ δαπανῶσιν εἰς ἀντικείμενα πολυτελείας, ἡ δὲ κυβέρνησις, παλαίους κατὰ παντὸς εἶδους προσκομμάτων, ὥφειλε νὰ ἐνασχολῇται πρὸ πάντων ὑπὲρ τῶν οὐσιωδεστέρων συμφερόντων.

Πολλὴ ὄθεν ὀφείλεται χάρις εἰς τοὺς ιδιώτας ἐκείνους, οἵτινες ἐν ἀπομονώσει, ἥς τὰ αἷτια εὐκόλως κατανοοῦνται, οὐχ ἥττον ὅμως δυσχερεῖ, εἰργάσθησαν εἰς ἀναδύσασθαι τῆς ἐλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ μόρφωσιν ἐθνικῆς σχολῆς. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ κ. Γεώργιος Μηνιάτης.

Β'.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶς κριτικὸς Ἰταλὸς, ὅστις ἔτερεπε τοὺς τῶν ἐργαστηρίων ἀναγνώστας αὐτοῦ (*lecteurs des ateliers*) διὰ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς Φλωρεντίας Dnpré, Rowers, κλ., ἐφίστα ἤδη τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ κ. Μηνιάτη. Ἐλεγεν ὅτι ἐπεσκέφθη «*lo studio di un bravo artista greco, che da lungo tempo dimora a Firenze, Sign. Mignati. Viddi, προσέθηκε, un bel quadro rappresentante Marco Botzaris, commesso dall' Inghilterra.*» (*Rivista italiana* τῆς 27ης Ἰουλίου 1863). Τὸ Ἀθηναῖον τοῦ Λονδίνου, ἐν τῇ ἐκ Φλωρεντίας καλλιτεχνικῇ αὐτοῦ ἀνταποκρίσει (14 νοεμβρίου 1863) ἐμνημόνευεν ἐπίσης εὐμενῶς τοῦ Βότσαρη. Ἐν τοιοῦτο θέμα ὥφειλε νὰ ἐφελέκωσιν καλλιτέχνην ἀφωσιωμένον εἰς τὴν μόρφωσιν ἐθνικῆς τέχνης. Ἡ νεωτέρα Ἑλλάς εἶναι εὐτυχῶς ἀρκετὰ πλουσία ἡρώων, ὥπως μὴ ἐλλείψωσι τῇ γραφίδι πε-

ριπαθῇ καὶ δραματικὰ θέματα. Ὁ Βότσαρης, ἐν παραδείγματι, κέκτηται τὴν σχεδὸν ἀπλαστον ἀφελειαν, τὴν εὐαγγελικὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὸν ἄμοιρον ἐμφάσεως ἡρωισμόν τοῦ Bayard τῆς Γαλλίας. Ἐπὶ τῶν ὁρέων εἶναι ἀληθὲς ἱππότης, ἀφοδὸς καὶ ἀνεπίληπτος. Ὁ κ. Μηνιάτης στέργει εὐλόγως τὴν μνήμην τῶν Σουλιωτικῶν μαχῶν, ἐπειδὴ εἶδον, τὸ τρέχον ἔτος, ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ μεγάλην εἰκόνα, μήπω περατωθεῖσαν, παριστάνουσαν τὴν νίκην τῆς 26 Ἰουλίου 1796. Δὲν ἀφίχθημεν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον, ὅστις ἐμελλε νὰ συγκινή μυχαίτατα σύμπασαν τὴν ἐλληνικὴν κοινωνίαν. Δὲν πρόκειται ἀκόμη εἰμὴ περὶ τῶν μαχῶν μιᾶς χριστιανικῆς φυλῆς κατὰ τοῦ φοβεροῦ τῶν Ἰωαννίνων Βεζύρου. Ἀλλ' ἡ εἰκὼν τοῦ κ. Μηνιάτη ἀποκαλύπτει, διὰ τῆς ιδέας ἣν δίδει τῶν ἀρχῶν τῆς πάλης, ποῦ ἀλανθάστως θὰ καταλήξῃ αὕτη, ὅταν αἱ δύο κοινωνίαι, ἡ μουσουλμανικὴ καὶ ἡ ὀρθόδοξος, ἔλθωσιν εἰς χεῖρας. Ἐνορᾷ τις ἐν πρώτῃ ὄψει ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐνὸς τῶν συνήθων ἐκείνων καθαρῶς πολιτικῶν πολέμων, ἐν οἷς δύο στρατοὶ μάχονται χάριν τῶν συμφερόντων τῶν ἡγεμόνων χωρὶς τὸ ἔθνος νὰ ἐνδιαφέρεται σπουδαίως. Εἰς τὸ Σούλι ὅλος ὁ κόσμος θέλει νὰ πολεμήσῃ, ἱερεῖς, γυναῖκες, γέροντες, ἑφκβοί:

Quiconque avait un coeur, quiconque avait
[une âme
sur les lourds bataillons jour et nuit se
[ruait. (1)

Φαίνεται ὅτι αὐτὸ τὸ ἔδαφος ἀποκρούει τὴν μουσουλμανικὴν κατάκτησιν καὶ ὅτι οἱ βράχοι τοῦ ἀδαμάστου τούτου ἐδάφους ἀποσπῶνται, ὡς νὰ ὠθοῦντο ὑπὸ μυστηριώδους δυνάμεως, ὅπως κατακτηθῶσιν ἐπὶ τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἀλῆ-Πασσᾶ. Παρατηρῶν τις τὴν εἰκόνα τοῦ κ. Μηνιάτη, ἀναμιμνήσκειται εὐαρέστως τῶν δημοτικῶν ἐκείνων τραγουδιῶν τοῦ Σουλίου, ἅτινα ὁμοιάζουσι μᾶλλον ταῖς κραυγαῖς τῶν ὀρεινῶν ἀετῶν ἢ τοῖς μασσαλιωτικοῖς τῆς δύσεως ἄσμασι· βραχύλογοι καὶ περιπαθεῖς ἐπικλήσεις εἰς τὴν ἀνδρίαν τῶν ἰσχυρῶν, τολμηραὶ προκλήσεις μιᾶς δρακὸς ἀνδρείων, οἵτινες τίποτε δὲν φοβοῦνται καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡς οἱ βασιλεῖς τῆς θαλάσσης τῶν σκανδιναβικῶν χωρῶν. Οἱ ἀπόγονοι οὗτοι τοῦ ἀρχαίου πελασγικοῦ κίσμου, οἵτινες οὐδέποτε ἐδέχθησαν τὰς

(1) Victor Hugo.

τέχνας καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος, ἔλαβον δὲ μόνον παρ' αὐτῆς τὴν θρησκείαν τῶν μαρτύρων, παρέσχον εἰς ἓνα αἰῶνα, καθ'ὸν σχεδὸν πανταχοῦ ἐπικρατοῦσιν αἱ μαλθακαὶ καὶ φιλήσυχοι ἔξεις, τὸ θέαμα τῶν ἀληθινῶν σκηνῶν τῆς ἡρωϊκῆς Ἑλλάδος.

Γ.

Αἱ εἰκόνες, ἃς ὁ κ. Μηνιάτης ἀφιέρωσεν εἰς τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν Σουλιωτῶν, δεικνύουσιν ἡμῖν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἀγιάζον καὶ ἐνισχύον τὰ εὐγενέστερα αἰσθημῆματα. Ἀλλὰ τὸ αἶσθημα τοῦτο, ὅταν τὸ ἐκμεταλεύῃ ἀσυνείδητος καὶ ἀσπλαγχνος πολιτικὴ, ἀντὶ νὰ διδάσκῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ θυσιάζηται, ἄγει αὐτὸν ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ἐναντίον ἐκείνων, οὓς τολμᾷ ἀκόμη ν' ἀποκαλῇ ἀδελφούς. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἰδέα ἣν ὁ Ἕλλην ζωγράφος παρέστησεν ἐν τῇ εἰκόνι *Fête de l'Inquisition espagnole*, (1) καὶ ἡ «*Nazione*» συγχαίρεται αὐτῇ ὅτι ἐπέτυχε, χωρὶς νὰ περιπέσῃ εἰς τὸ μελοδραματικὸν εἶδος, ὅπερ εἶναι δύσκολον ν' ἀποφύγῃ τις ἐπὶ τοιούτων θεμάτων. Ὁ καλλιτέχνης ἐχρῆσάτο τοῦ καλλιτέρου μέσου ὅπως προφυλαχθῇ τοῦ ἀτόπου τούτου. Ἐξέλεξεν ὡς ὁδηγὸν πολυτίμους τινὰς σελίδας τοῦ *Carcel* περὶ τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως τῆς Σεβίλλης, δημοσιευθείσας ἐν τινι ἐφημερίδι ἣν διηύθυνεν ὁ διάσημος *Charles Dickens*. (*Household Words*).

Εἶδον ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ κ. Μηνιάτη μικρὰς τινὰς εἰκόνας εἶδους ἥττον σοβαροῦ ἐκείνων, ὧν προσμνημόνευσα, καὶ αἵτινες ἐπέσπασαν τὴν προσοχήν μου διὰ τὴν φυσικότητα καὶ λεπτότητα ἃς παρατηρεῖ τις ἐκ πρώτης ὄψεως. Πρόκειται περὶ τοῦ ἰταλικοῦ ἐκείνου βίου, ὅστις διατηρεῖ εἰσέτι πλείστας πρωτοτύπους ἀπόψεις. Ἐν εἶδος ἰσοπέδωσέως τείνει, κατὰ τὴν κοσμοπολιτικὴν ταύτην ἐποχὴν, νὰ διέλθῃ ἐπὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν καὶ νὰ τροποποιήσῃ ἐπαισθητῶς τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν. Διχαίως λοιπὸν οἱ καλλιτέχναι δὲν περιμένουσι τὴν πλήρη ἰσοπέδωσιν ὅπως συλλάβωσι πᾶν ὅ,τι αὐθόρμητον καὶ χαρακτηριστικὸν ἐν ταῖς ἐλευθέραις ἐκδηλώσεσι τῶν ἐθνῶν. Ἀνεξαρτήτως

τῆς ἀξίας, ἣν δύνανται νὰ ἔχωσι τὰ ἔργα ταῦτα ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν, κέκτληται ταῦτα τὸ πλεονέκτημα νὰ διεγείρωσι τὰς σκέψεις τοῦ παρατηρητοῦ καὶ βραδύτερον νὰ παράσχωσι πολυτίμους πληροφορίες τῷ ἱστοριοφιλοσόφῳ. Τίς ἐν τῇ τῶν ὡραίων τεχνῶν Ἀκαδημίᾳ τῆς Ἑνετίας δὲν ἔστι πρὸ τῶν σκηνῶν ἐκείνων τοῦ ἐνετικοῦ βίου, αἵτινες διδάσκουσιν ἡμᾶς τὴν ὕπαρξιν τῆς πόλεως τῶν Δογῶν καλλίτερα ἢ αἱ σφώταται τῶν περὶ τῆς Γαληνοτάτης δημοκρατίας διατριβῶν; Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Μηνιάτη ἐσωτερικὸν τυραννικῆς σχολῆς διδάσκει ἡμᾶς ἐπίσης πολλά πράγματα τῆς μεταβατικῆς ἐποχῆς, ἣν διέρχεται νῦν ἡ Ἰταλία, ἐνθα ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ κυμαίνεται φυσικῶς μεταξὺ τῆς θεοκρατικῆς ἐπιρροῆς καὶ τῶν πόθων πατριωτισμοῦ ἐκδηλουμένου πρακτικῶς καὶ ἀληθῶς ἐπωφελῶς διὰ τὸν τόπον. Ἡ μικρὰ κόρη ἥτις, μείνασα μόνη ἐν τῇ οἰκίᾳ, ζητεῖ μετὰ μεσημβρινῆς ἀκηδίας ν' ἀπασχολήσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς ὅπως διασκεδάσῃ ἐν τῇ μοναξίᾳ, δὲν εἶναι μία καταφανὴς ἀντίθεσις πρὸς τὰ τέκνα τῶν φιλοπόνων ἐκείνων καὶ προβλεπτικῶν βορείων χωρῶν, ἐνθα ἡ ἀγωγὴ ἐπιμελεῖται τῆς τρυφερωτάτης ἡλικίας ὅπως παρασκευάσῃ ἐν τῷ βρέφει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ πολίτου; Ζῶν ὑπὸ λαμπρὸν κυανοῦν καὶ πυρόχρουν οὐρανόν, ἐν αἰθρίᾳ καὶ διαγελῶντι κόσμῳ, ὁ μεσημβρινὸς ἄνθρωπος φαίνεται ἔχων πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν δεξιάν ἐπιρροὴν τῆς φύσεως καὶ τοῦ αὐτομάτου, καὶ εὐδιάθετος νὰ ἐπαναπαύηται ἐπὶ τῶν στέρνων μητρὸς μονίμου καὶ εὐμενοῦς. Ἐξεναντίας ὁ βόρειος ἄνθρωπος, παλαιὸν πρὸς ἐχθρικὰς δυνάμεις, ὑπόχρεως ν' ἀγωνίζεται διαρκῶς ὑπὲρ τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, γιγνώσκει ὅτι ὀφείλει νὰ ὑπλισθῇ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν δι' ὅλων τῶν βοηθημάτων ἅτινα παρέχουσιν ἡ πεῖρα τῆς οἰκογενείας καὶ ἡ ἐμφρων σοφία τῶν προγόνων. Αὐτὸς οὗτος ὠρίσε τὸν βίον ὡς «μάχην», ὁρισμὸς, οὗ τὴν ἐμβριθεῖ ἔννοιαν δυσκόλως ἤθελον καταλάβει τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Μηνιάτη τόσον ἀληθινῶς παριστώμενα πρόσωπα ἐν ταῖς ἰταλικαῖς σκηναῖς.

DORA D'ISTRIA.

(1) Un giorno di Gala dell'Inquisizione spagnuola: quadro a oglio di Giorgio Mignati ἐν τῇ *Nazione* τῆς 17 Μαρτίου 1860.